

ИСКРИЦА

„Добъто имашъ искрица съзнание, чуй.

Урежда редакционенъ комитетъ.

П. Яворовъ.

„ИСКРИЦА“ излиза на 20 число всеки мѣсецъ

Годишниятъ абонаментъ: { за България 2 лева;
за странство 5 лева.

ВИНАГИ ПРЕДПЛАТЕНИ.

Пари и всичко що се отнася до администрацията на „Искрица“, се адресира до Г. Цаневъ ул. „Владиславъ“ № 35.

Писма и статии се адресиратъ до Редакцията на сп. „Искрица“ — Варна.

Неплатени писма не се приематъ — Ръкописи не се връщатъ.

Последно напомняване. Ние бяхме тъй акоратни на връме да разпращае всички бройове до сега. Обаче, нѣкои отъ абонатитъ ни, при толкозъ многото повтаряне, още не сж внесли абонамента отъ скромната сума 2 лева годишно.

Това е последно напомняване. Молимъ всички неплатили, да внесатъ веднага абонамента, било чрезъ пощенски записъ, или въ пощенски марки.

Бъдете честни спрямо себе си и спрямо хората.

* * *

„Да, взехъ да мисля вече, че принципи човѣшки
„Не сж освѣнѣ досадни измислици глупешки,
„Че правда, братство, обичъ — едни сж басни тукъ,
„Че думата свобода е само празенъ звукъ,
„Че милостъта е глупостъ, че Господъ е металтъ,
„Кому се веички кланятъ, боятъ и свѣщи налятъ,
„Че злото се не махва чрѣзъ никакъвъ способъ,
„Че силний сѣ тиранъ е и слабий сѣ е робъ
„Че тазъ цивилизация, че това християнство
„Не сж освѣнѣ измама, лъжа и шарлатанство;
„Насилството е правда и мерзостъта е слава,
„Че нищо си нагона подъ свода не мѣнява:
„Змията сѣ е люта, и Каинъ сѣ кръвникъ,
„И чедовѣкъ сѣ е човѣкъ до този мигъ!“

Църквата спи.

(Посвещава се на Българскитъ Пробудисти)

Спи православната сънь летаргически,

Църквата спи и амвона нѣмѣ:

Въ дѣйствиенъ умъ недозрѣлъ учепически

Духа огровниятъ вѣтъръ скептически,

Нравитъ тлѣятъ и ставатъ язически

Отъ туй безбожие изъ ада що вѣе:

Спи православната сънь летаргически,

Църквата спи и народа линѣ.

Дрѣматъ поповетѣ, хъркатъ владицитѣ,

Църквата спи и амвона нѣмѣ:

Нашитъ пастири прѣдъ оканитѣ,

По кафенетата, по миндерлицитѣ,

Гледатъ си кефа тѣ и броеницитѣ,

Гладно и мършаво стадото блѣе:

Дрѣматъ поповетѣ, хъркатъ владицитѣ,

Църквата спи и народа гладнѣ.

Срѣди развратници и развратители,

Църквата спи и амвона нѣмѣ:

„Учени“ школьники, слѣпни водители,

Като безбожници — мраковѣсителители —

Съ думи и примѣри, тѣзъ прослѣпителители

Учатъ незлобния какъ да звѣрѣе:

Срѣди развратници и развратители

Църквата спи и народа чортѣ.

Врѣдъ патриотстватъ практични прѣдатели,

Църквата спи и амвона нѣмѣ:

Лъжедержавници — гробокопатели,

„Шефове“, съ глутници послѣдователи,

Съ вой вѣстникарски отъ писмодраскателители

И партизански бѣсъ що нийдѣ не е:

Врѣдъ патриотстватъ практични прѣдатели,

Църквата спи и народа злобѣ.

Шайки върлуватъ свободно въ земята ни,

Църквата спи и амвона нѣмѣ:

Кметски побойници „редятъ“ селата ни,

Царски разбойници „вардятъ“ хазната ни,

Голи мечъ пази — отъ насъ свободата ни,

А правосъдието — дѣ е то, дѣ е?

Шайки върлуватъ свободно въ земята ни,

Църквата спи и народа лѣлѣ.

Мигатъ поповетѣ, гледатъ иконитѣ,

Църквата спи и амвона нѣмѣ:

Висши духовници лъжатъ съ канонитѣ —

Мигатъ коконитѣ, гледатъ иконитѣ —

Висши сановници газятъ законитѣ,

А изигрании гражданини пустѣ:

Мигатъ поповетѣ, гледатъ иконитѣ,

Църквата спи и народа шурѣ.

Тюхкаты се младитѣ кръстятъ се старитѣ,

Църквата спи и амвона нѣмѣ:

Землевладѣлцитѣ владятъ кръчмаритѣ:

Тѣ сж лихваритѣ и господаритѣ,

И надъ училища, и надъ олтаритѣ —

Кръчмата бди и селяка дивѣ:

Тюхкаты се младитѣ, кръстятъ се старитѣ,

Църквата спи и народа голѣ.

Златний телецъ вмѣсто Бога царува днесъ,

Църквата спи и амвона нѣмѣ:

Пастирятъ спи, а вълкътъ пастирува днесъ;

Стражътъ ни спи, а врагътъ врѣдъ нахлува днесъ;

Че „Богъ е въ правдата“ никой не чува днесъ,

Въ силата хищна се всѣки надѣ:

Златний Мамопъ вмѣсто Бога богува днесъ,

Църквата спи и народа мъждѣ.

Тя лежи въ тъмния гробъ на формалности,

Църквата спи и амвона нѣмѣ:

Подъ буквѣднитѣ грѣшки баналности

Подъ фарисейскитѣ мртви формалности

И византийскитѣ шури нахалности,

И безъ езикъ и бездѣйствителностъ тлѣ:

Тя лежи въ тъмния гробъ на формалности,

Църквата спи и народа мртвѣ.

Изъ Битие.

С. К. В.

Великденски размишления.

Денисъ Левинъ.

Въ книгата си „Le christianisme à la croisée des chemins“ бѣлѣжитиятъ английски модернистъ Жьоржъ Тирелъ казва, че ролята на историческата черква е била, да ни запази идеята за Христа и неговото евангелие; не Христа отъ срѣднитѣ вѣкове, не Христа отъ новитѣ врѣмена, а Христа отъ врѣмето на Ирода, съ всичката негова съвършеностъ, съ достойството и недостатѣцитѣ на своя разглезенъ народъ, съ простотата на неговитѣ рѣчи и притчи въ зависимостъ отъ простотата на съврѣмения му политически и економически животъ.

„Черквата, казва Тирелъ, ни запази Христа; тя изигра своята роля“.

Не е ли за забѣлѣзване наистина? Черквата дѣйствително е пазила и пази най-грижливо Евангелието. Въ златни корици го държи. Кланя се прѣдъ него. Кара хората да се кълнатъ въ него, макаръ тамъ изрично да е казано: „Не се кълнете въ нищо; вашата дума, кога ви питатъ, кога сте свидѣтели, да бѣде само да и не. Нищо повече“.

На Евангелието и изобицо на „Словото Божие“ тя се държи. На него се ослания. Въ негово име сѣлцествува. Отъ името на Божието Слово и отъ името на *Богослова* — Исуса Христа,

„който бѣ слово, но който стана плътъ — чловѣкъ, за да тури начало на новъ човѣшки животъ на земята“.

Черквата запази „словото“, евангелието, но не приложи туй слово въ своя собственъ животъ прѣди всичко“. Не го направи своя „плътъ“, нѣщо повече, като учреждение тя нѣма нищо общо съ него. Тя е отрицание на цѣлото Христово евангелие, което тя възпява и пази като Божествена драгоценностъ.

Владимиръ Свѣтенички, руски писателъ — белетристъ не отдавна бѣ написалъ разказъ „Второ разпятие“, гдѣто картинно се прѣдставляваше какво би направилъ Христосъ, ако отново се явяше у насъ, и какъ би билъ посрѣщнатъ отъ съврѣмената наша черква, която съ нищо, разбира се, не се отличава отъ черквата на еврейскитѣ „книжници и фарисеи“, които се така жестоко клеймятъ въ четеното на страстния четвъртъкъ евангелие. „Християнската“ черква безъ друго би разпнала Христа. „Христовитѣ“ служители, като въ Великия инквизиторъ отъ Достоевски биха му казали:

— Ние не те познаваме. Ти не си *нашия* Христосъ. Ти искашъ жертви отъ насъ. Ти искашъ *ние* да служимъ на народнитѣ маси. Ти си нашъ врагъ, прочее. Народитѣ, тѣлитѣ сж длѣжни намъ да служатъ.

Намъ сж длѣжни жертви да прѣнасятъ и въ жертва сами да се прѣнасятъ. Ние сме жреци.

Тѣ сж роби Пасоми. Миряни. Овци. Стадо.

Иди си отъ насъ!...

Христосъ би билъ разпнатъ отъ сегашната черква, която всѣка година тѣй жаловито оплаква неговото разпятие и „тържествува“ за неговото въ кресение

Защото черквата като запазила текста на евангелието, инспектира се отъ духа, досущъ анти-евангелски и антихристовъ.

Христосъ билъ синъ на сетни сиромаси. Въ пещеря се родилъ между добитѣка; въ яслитѣ билъ повитъ съ сѣно и слама. Въ дърводѣлницата работилъ. За бѣднитѣ, за работнитѣ маси дигналъ гласа си. Тѣмъ „слово“ проповѣдвалъ за „нови врѣмена“, за новъ общественъ и държавенъ строй, за нови жизнени условия — за новъ по-щастливъ, по-справедливъ, по-човѣшки животъ.

Той викалъ: „*Елате* вие всички, които сте онеправдани, обременени; елате вие, които сте гладни и жедни, — елате при мене; чуйте моето слово. Азъ ви нося нова вѣсть, *Благи вѣсти*, че и за васъ идатъ по-добри врѣмена. Христовото

учение е учение за бѣднитѣ. „Царството Божие“ е царство за всички безъ разлика, за всички „синове човѣшки“, се наричалъ самъ Христосъ.

Черквата нѣма нищо общо съ сѣдбата на бѣднитѣ и онеправданитѣ. Тя е на страната на заможнитѣ класи, на буржуазията — туй, което на евангелски езикъ е наречено „фарисейщина“. На страната на книжницитѣ, които държатъ обществения строй съ всичкитѣ негови закоравели злини и безакония. На страна на силата не на правдата на страна на насилията, на властѣта, а не на мира и любовѣта. Черквата не само може да се ползува съ услугитѣ на грубата властъ противъ своитѣ „врагове“. Тя сама е груба властъ.

Въ нея подъ булото на свободното учение на Христа сѣ останали въ сила формитѣ на най-голѣмитѣ древни сатрапи Въ черквата не може да се дѣйствува свободно. Не може свободно да се говори и мисли. Да се мисли изобщо не може: Тамъ има строга ерархия. По малкия не може нищо да прави прѣдъ по голѣмия, т. е. прѣдъ онзи, който има по-голѣма властъ и който получава повече *пари*.

Христосъ основалъ черква, т. е. община на бѣднитѣ. Туй било единъ видъ кооперация; сдружение за взаименъ, взаимноспомогателенъ, братски животъ. Ако богаташитѣ живѣяха на своя глава съ свои сръдства; ако тѣ не се нуждаеха отъ помощѣта на никого; ако тѣ не искаха въ своето коравосърдечие да знаятъ за мизерията и глада на *малкитѣ* и унищоженитѣ; то самитѣ тия „малки и унижени“ трѣбваше да се сдружатъ за по-носенъ животъ и за по-успѣшно прокарване принципитѣ на новото христово учение за нови общества, народни и международни наредби, въ които да прозира една правда, една справедливостъ за всички безъ разлика на голѣмностъ и съсловностъ.

Христосъ каза: „нѣма вече юдеи, силни и варвари; нѣма вече националисти, има само човѣчество, има само хора, съ еднакви права въ живота, защото всички сѣ еднакво създадени отъ единъ Богъ и сѣщи „Небесенъ Баща“ и слѣдователно всички сѣ „равни чада божий“

Въ историческата, обаче, черква (не само православната) нѣма никакво равенство. Въ нея има иерархия прѣди всичко, а туй е изключение въ принципъ идеята на равенството. Въ нея има *владии*, *деспоти*, *патриарси*, *папи*. Христосъ казалъ „не се наричайте *отци* и учители, за-

щото единъ е вашия учител — Христосъ и вашия отецъ — Богъ, а нашитѣ фарисеи не само *отци* се наричатъ; това е тѣхния обикновенъ титулъ. Ще те взематъ сериозно „еретикъ“ ако не имъ кажешъ „отче“ „ваше благоговѣйство“.

Но тѣ се наричатъ и „архї - отци“, „архїерей“, „прѣосвѣщенства“, „блаженства“, „свѣтейшества“.

Веднажъ нарекли Христа „Учителю добрий“ — Христосъ тутакси отговорилъ:

— Азъ не съмъ „добрий“. Богъ е само добъръ и свѣтъ. А нашитѣ „отци“ сѣ свѣти и „прѣсвѣти“. Иматъ свѣти и „прѣсвѣти“. Иматъ „свѣти“ названия, свѣти митрополити, свѣти синоди и свѣти синодални палати. Мѣстото на което седатъ дори е „свѣто“.

Христосъ е казалъ: „езичницитѣ иматъ властъ, царе, и владии, — между васъ, християнитѣ, да не имъ се чуятъ имената. Вие всички сте братя и равни слуги по между си. Най-голѣмъ между васъ е онзи, който най-много слугува“.

И за примѣръ Христосъ бѣ взелъ мивката на „тайната вечеря“ и бѣ умилъ краката на всичкитѣ си апостоли. Христосъ бѣ *пръвъ* тогава между своитѣ апостоли.

Прѣдставете си, да кажемъ, дѣдо Партений или „дѣдо Симеонъ“ да мие *краката*, да услужва на нѣкои отъ тия многочисленни просѣнци, негови „чада“, които внасятъ въ студъ и въ пекъ около „свѣтатѣ“ му митрополия, които той отминува повечето нѣти, ако не и винаги, (а дѣдо Партений е най-милосърдниятъ владика въ Софїя) съ върнатѣ глава, съ „владичко достойнство“, съ отвръщение дори, безъ да му дохажда на умъ, че за таквато именно Христосъ е проповѣдвалъ ново учение, за таквато нещастници Той се явилъ противъ всички силни на деня, противъ всички властници, законодатели и законоблестители, законитѣ на които подържатъ мизерията, за таквато Той биде нареченъ бунтовникъ, биде сѣденъ като разрушителъ на черква и държава, като революционеръ, и биде разпнатъ заедно съ разбойницитѣ на Голгота.

Въ тоя моментъ ми се прѣдставя цѣлата проповѣдъ на Христа по Палестинскитѣ полета и Галилейскитѣ езера, и азъ не виждамъ нищо общо съ него и това което върши „неговата“, божемъ, черква, макаръ въ страстната недѣля, когато оплаква болкитѣ и страданията на своя Господъ; на тоя великъ день, когато празнува, „ликува“ за неговото възкресение.

Черквата въ единъ „свети четвъртъкъ“ изпѣва всичкото повѣствованіе за Господнитѣ страдания; готова е на единъ солукъ да изчете и изпѣе всичко, което Христосъ е казалъ, но нищо не прави отъ това което Христосъ е правилъ, и завѣща да се приви, а не да се пѣе.

Христосъ е дошълъ миръ да внесе между народитѣ. Когато се раждалъ, ангелитѣ пѣяли: „миръ на земята и благоволение между хората се ражда“. А черквата благославя войнитѣ. Призовава Божието благоволение върху масовитѣ и частични убийства (при смъртнитѣ наказания). Държи специални свещеници, които учатъ младитѣ хора да се убиватъ и мратъ въ името на онзи Богъ, който още при Мойсея казалъ: „Не убивай“ и въ името на Христа, койго заръчалъ не само да се не убива, но дори лоша дума противъ брата-человѣка да се не казва.

Христосъ пратилъ апостолитѣ си на проповѣдь между народитѣ, въ служение на народитѣ; поръчалъ имъ да не прибѣгватъ въ своята апостолска дѣйностъ до никакви други срѣдства и сили, освѣнъ силата на своето живо слово: да не държатъ при себе си кесии, да нѣматъ пари, нищо свое да нѣматъ, тояги въ рѣцѣтъ да не държатъ. Нашитѣ „апостоли“ само измислятъ какви по-голѣми палати и по-скѣпи тронове отъ своитѣ правителства да изискватъ, за да се излежаватъ въ тѣхъ, или на тѣхенъ езикъ да „засѣдаватъ“, за какви по-голѣми заплати отъ година на година да претендиратъ въ името на сторени „заслуги“.

Наистина „заслуги“, защото тѣ не сж служили, нито служатъ на Бога и на хората зарадъ Бога....

Черквата не се грижи за страданията, за болкитѣ на милионитѣ „синове“, като Христа, „човѣшки“, които ежедневно ставатъ жертва на обществена мизерия, на държавна неправда. Черквата не мисли нищо да прави за облекчение тежкия, по-тежкия отъ Голготския кръстъ на ония безчислени истински праведници и светии, които умиратъ постепенно, които се разпъватъ бавно, но жестоко и сигурно.

Христосъ умрѣ, не за да бѣде прославяна и възпѣвана смъртъта. Той искаше „сж смъртъта, смъртъта да побѣди“. Неговата невинно пролѣта кръвъ да изкупи кръвъта на милионитѣ „човѣшки синове“, която невинно се пролива отъ памети вѣка, па се пролива и сега. Искаше да заклеими сж кръвъта си неправдитѣ, беззакон-

нията, сиромашията, мизерията Той да умрѣ та човѣщината да се спаси, човѣчеството, въ неговото лице, въ неговия духъ, чрѣзъ неговото учение да възкрѣсне.

Черквата за човѣчество и човѣщина не мисли. За Божието царство не се грижи. Тя поддържа древното статукво, — строя който ѝ е износенъ.

„Черквата е подкупена. Черквата е на служба на езическата власт“, казва професоръ Архимандритъ Михаилъ. Веднага го анатемосаха, защото наистина черквата служи на държавата, на властѣта и насилието. Тя е царска, правителствена, както я нарече дѣдо Теодосий въ „Св. Седмочисленици“. Но тя не е Христова. Зарадъ Кесаря тя разпъва Христа, както бѣха направили наврѣмето си и еврейскитѣ попове, еврейската черква.

Но Христосъ, нека да вѣрваме, наистина възкрѣсналъ. Неговиятъ духъ не е умрѣлъ. Полъ Бурже въ своитѣ „Mensongs“ се надѣва, че обновяването на човѣшкия родъ ще стане пакъ чрѣзъ Христа.

Анатолъ Франсъ — азъ цитирамъ нарочно нерелигиозни писатели — прѣдрича нова религия за човѣчеството като екстрактъ отъ съврѣменното християнство.

Но новата религия е вече формирана. Тя е *дълга* религия, за каквато мечтаялъ Христосъ, когато казалъ: „Не казвайте Господи, Господи“, т. е. не само се молѣте а и работете, изпълнявайте *волята* на моя небесенъ баща за възстановяване на правдата и справедливостѣта на земята.

Новата религия вече вѣе въ работническитѣ и широко-демократическитѣ движения, които не сж друго освѣнъ движения за Божия правда и Божия справедливостъ на земята.

Популярниятъ Цюрихски пасторъ Кутеръ въ своята бѣлѣжита книга „Nous les pasteurs“ се особно радва за работническитѣ всесвѣтски движения, които той нарича истинско християнски. „Dieu les meus“, Богъ ги води, казва той.

Черквата запази буквата на евангелието текста на Христовото живо слово; но духътъ на Христа „фалшифицира“ (дума на Ар. Михаилъ) или по право загаси. Загаси, не изгаси. Затупленъ, запечатанъ, „яко въ гроба“, той възкрасна другагѣ. Защото е казано: „Божиятъ духъ диша тамъ, гдѣто иска“. „Божиятъ духъ не живѣе въ

храмовете“. Не е въ зависимост отъ свещенни и не свещенни одежди. Той се вижда въ дѣлата, въ живота.

Въ черквата Той бѣ погребенъ. Въ работническите движения, както казва пастиръ Кутеръ Той възкрѣсна...

1 Май — Работническият празникъ.

На първи Май, новъ стилъ цѣль работенъ свѣтъ ще празнува своя освободителенъ день, своя великъ день, както го наричатъ нѣкои социалисти. Въ този день съзнателния работенъ свѣтъ манифестира своите искания за сносенъ животъ. И иматъ право да празнуватъ трудящите се маси денъ, когато сѣ се казали благи думи за онеправдания, за оскърбения. Христосъ нѣкога при Генесеретското езеро възвѣсти висшето братство и равенство. Първите Християни живѣли като братя и никой отъ тяхъ не наричалъ иманieto си свое. Тѣ били „една душа и едно тѣло“. Нѣмало бѣдни, нѣмало богати... Текли вѣкове... Християнството станало господствующа вѣра, но скоро почнало да губи своята чистота и идейност.

Християните тръгнали по пътя на езичниците и забравили високия завѣтъ на Спасителя. Епископи и свещеници забравили своите рани и почнали да се отличатъ разкошно, да ядѣтъ и пиятъ... Явили се богати и бѣдни, узаконило се робството. Имали роби не само свѣтските голѣмци, но и духовните князе... И почнало да господствува неравенството... За бѣдните, за робите, за работниците по цѣль свѣтъ настанали тежки врѣмена... Никой не подавалъ ръка на това долно състояние.

И този работникъ рѣшилъ самъ да добие човѣшки правдини... Угнетяванъ, мъченъ той се отдалечилъ отъ съвременната църква и я прѣзрѣлъ. За него не съществува ни християнски Богъ, ни християнска църква, ако казва той, въ тая църква живѣе Христосъ, възможно ли е Неговите замѣстници да гледатъ нещасното положение на бѣдния работенъ народъ и да не прѣдприематъ нищо за подобрене на неговия животъ? Напротивъ, днешния епископъ и свещеникъ принадлежатъ къмъ капиталистичния строй, защото тѣ въ църква виждатъ единъ търговски институтъ и нищо повече. Жестоки, но справедливи думи.

Днесъ кой Христовъ замѣстникъ се е заелъ у насъ съ разрѣшаването на толкова важния социаленъ въпросъ? Отъ висотата на своята катедра тѣ заговориха ли подобно на Златоуста противъ експлоатацията? Пожелаха ли тѣ поне веднажъ да се явятъ прѣдъ законодателите и да искатъ щото господарите да наредятъ човѣшки закони за експлоатацията на работническия трудъ? Не! Мълчатъ и прѣбиратъ парите. Ако нѣкоя нещасница даде на попа въ врѣме на изповѣдъ гологанъ — той го хвърля, че било малко. Ако донесатъ бѣдно дѣте да го кръсти — попътъ не иска да стори това до гдѣто му се не плати... Ако го повикатъ да опѣе нѣкой бѣденъ мъртвецъ, Божия служителъ си иска парите и, за ужасъ, често продава бакърите на вдови-

цата за помѣнъ... И бѣднякътъ съ сълзи напуща Божия домъ да се не върне въ него... Нѣщо повече. Той рѣшава, че нѣма Богъ и почва да проповѣдва противъ всѣкаква вѣра, които заблуждавала човѣчеството... Крайната безбожна експлоатация, крайното прѣзрѣние на човѣшката личностъ сѣ пороцили днешния безвѣренъ социалистически свѣтъ.

Като отричатъ днешната църква и вѣра социалистите отричатъ и днешната наредба, която била създадена на богатите и служила само на богатите. Тѣ искатъ чрезъ революцията да унищожатъ всичко. Но, тукъ е споредъ насъ грѣшката на съвременния социализмъ. Ние мислимъ, че спасението на човѣчеството не е въ революционния социализмъ дѣто личността се жертва за нѣкаква идилична бѣднина, а въ теократията, дѣто всѣка личностъ ще получи своето висше развитие. Ние не сме за революция, а за еволюция. Революциите иматъ лоши послѣдствия... Ако буржуазния свѣтъ се кори, че се храни съ кръвъ, то социалистите защо искатъ да се хранятъ съ сѣщата кръвъ? Християнството побѣди свѣта съ своята любовъ, а не съ ненавистъ. Освѣтъ това то върваше дълбоко въ своя Богъ и това му даваше сила да живѣе между злитѣ сили.

Дѣ е любовта и вѣрата въ днешния социализмъ? Нѣма я. Има само една вѣра, а то е настѣпването на бѣдещето хилястическо царство, дѣто ще тържествува само пролетариата — значи пакъ кастово дѣление, пакъ угнетяване на личността за нѣкакво отвлѣчено общо благо.

Не, човѣчеството ще се стресне само тогава, когато социалистите се изпълнятъ съ мира, любовта и вѣрата на древните християни. Въ противенъ случай въ тяхното дѣло ще има тъй сѣщо малко морално и човѣшко, както и въ съвременния общественъ строй.

Днешните социалисти ще спечелятъ, ако говорятъ повече за задължения, а по малко за права, а ние виждаме обратното. Днешните социалисти, ако искатъ да иматъ бѣднина трѣбва да прѣстанатъ да говорятъ за обществената економическа материя, за Марксовия отвлѣченъ економизмъ. Отвлѣчената политическа економия не може да рѣши социалния въпросъ. Проблемата на социализма, говори професоръ Бердяевъ, е свързана съ религиозното призвание на труда, съ религиозното освещение на труда, като прѣдпазначенъ за висши цѣли. Трѣбва да се трудимъ не само за себе си и не за другите хора, а за свѣтовния смисълъ, въ който намира своето мѣсто всѣко индивидуално усилие.

Хорските припири, щото единъ да работи по малко, а други повече сѣ лѣжливи и безнадежни. Трудътъ не трѣбва да бѣде грижата за утрѣшния день и богатството не трѣбва да бѣде робство у материалните нѣща, които прѣчатъ за влизането въ царството Божие. Трѣбва да се трудимъ въ името на Бога и трудящата се общественостъ трѣбва да стане божествена. Богатството на теократическото общество не ще бѣде робство, ще бѣде разкоша на полските цвѣта и на небесните птици.

Работници, ето ви спасителния социализмъ.

Алкохолизма и работниците.

Алкохолизмът е общочовешки враг — всемирно зло. Той поразява жертвите си без да обръща внимание, към кое съсловие, или класа принадлежат тѣ. И учени и прости, богати и сиромаси — всички плащат по нѣщо данъ Бакхусу. Жертвите обаче, които се взиматъ изъ между редоветѣ на работниците, щети тѣ които имъ се нанасятъ — надминаватъ всички други.

Между интелигенцията и чиновниците, между по-заможните граждани, не рѣдко се срѣщатъ челоѳци, които сж пълни въздържатели, при все че не сж членове на нѣкоя въздържателна дружина. Но между работниците, като общо правило, не можете намѣри нито единъ.

Алкохолътъ съсипва физически работници много повече отколкото кои да е други. Ако угоениятъ богаташъ пие отъ „кефъ“, то и в' този случай сж вземани всички прѣдпазители мѣрки, щото врѣдата да бѣде по-възможности по-малка. По-заможните, по-интелегентните пиятъ бира, Шампанско, Бордо и незнамъ още какви напитки, които съдържатъ сравнително малко алкохолъ и пакъ ги поврѣждатъ; какво тогава остава за работниците, които почти изключително пиятъ ракия, или не гасенъ спиртъ, които съдържатъ не по-малко отъ 40-60% чистъ алкохолъ, чиста отрова? Но това не е всичко. Знае се че всѣки литъръ француско вино съдържа до 7 грама стипца и сѣрна киселина, турени тамъ за подправка. Като имате прѣдъ видъ това можете да си прѣдставите, какъвъ родъ отрова е пиетието, което употребяватъ работниците, като знаете, че за да се по-ефтини цѣната на спирта, за да стане достъпенъ и за най-бѣдния работникъ, той е изключително фалшифициранъ. И то съ що? съ най-силните отрови каквото сж: картофиния спиртъ, сѣрната киселина и нѣкои отъ най-отровните въглеходороди. Бившиятъ прѣфектъ на париската полиция Горонъ, разправя, че на единъ работникъ била дадена една чаша сѣрна киселина вмѣсто абсентъ и той съ блаженъ изразъ на лицето разправялъ, че никога не е пилъ такава хубава ракия. Това е фактъ едва за вѣрване, но се пакъ, фактъ, който добръ рисува до каква степенъ алкохолътъ е отровилъ организма на работника.

Но не само физически алкохолизма убива и отравя работника, той го съсипва и материално. По голѣмата частъ, често пѣти цѣлата работническа заплата отива за проклетия алкохолъ. Прѣгледайте смѣтките на селските крѣчмари, на ония които се посѣщаватъ отъ работниците и ще се увѣрите въ казаното. Селенина цѣла зима пие въ крѣчмата и „изпуква“ онова което прѣзъ лѣтото „изпуква“. Работника не пада по-долу.

Вѣрно е, че пропилия богаташъ може да се съсипе материално, но изобщо щетите, които нанася той и домътъ му сж нищо сравнени съ тия на пияницата работникъ.

Извѣстенъ богаташъ, чорбаджия отъ скука или кефъ взима и се напива. Това му коства само 5—10 лв. загуба която сравнена съ дохода му се губи, като капка въ море. Той нито я осѣща даже. Жена му, дѣцата му сжщо не сж уврѣдени, тѣ сж осигорени мате-

риално — хлѣбътъ, храната имъ сж въ изобилие, печката приятно пумти и тѣ нито осѣщатъ, даже отсъствието му.

Не тѣй е, обаче съ работника и съ сѣмейството му. Обикновено той получава дневно 1—2 лв. Това му е всичкото богатство. Отъ тѣхъ той трѣбва да даде за дрѣхи, за обуща, за хлѣбъ, за дърва и за всичко.

Прѣдставете си сега тоя работникъ вземалъ паритѣ, че стои прѣдъ вратата на крѣчмарницата въ борба съ себе си. Той знае, че ако влезне вътрѣ всичките му пари ще изчезнатъ въ джеба на крѣчмаря и тогава нѣма да остане нищо за хлѣбъ ни за лѣкъ на болното му дѣтенце. Но изкушението е неизразимо. Изнуренъ отъ работа, прѣвритъ отъ грижи той иска да си отдѣхне. Вътрѣ въ крѣчмата е свѣтло и топло, а вънъ бурята лудѣе. До ушите му достигатъ лудешките викове и пѣсни на пияните му другари, удавили вече въ чашата отровна своите нѣволи. Най-послѣ вратата се отваря, лѣхва го цѣлъ облакъ отъ топлата съблазнителна атмосфера на крѣчмарницата, пропита отъ виненъ мирисъ и той като отъ демонски рѣцѣ држпнатъ изчезва въ димътъ и шумътъ на крѣчмата и тамъ: —

Той забравя скоро своите неволи;

Своите незгоди, мѣки и тегла...

Че дома го чакатъ гладни, полуголи

Мѣнички дѣтица и болна жена.

Той ги забравя! и не слѣдъ много започва да тананика нѣщо прѣзъ забии, или диво да се провиква, а вънъ виялицата фучи и приглася съ другъ напѣвъ, друга пѣсенъ, която кѣса сърдцето. И всрѣдъ дивата и мелодия се долавятъ думите на слабъ дѣтински гласецъ което плачи и се моли:

„Мили мой тате ела у дома

„Деветѣ минава часа

„Тазъ заранъ на мама нали обѣща

„Да дойдешъ по-рано у дома?

„Безъ огънь, безъ свѣщъ, ний гладни стоимъ

„И чакаме да дойдешъ ти,

„Че много е боленъ Стоянчо тазъ ноцъ

„Въ рѣцѣтѣ на мама лѣжи.

Ела, ела, ела, ей моли

„Ела у дома“

Но пияницата не чуе нищо, той хърка дълбоко а виялицата вънъ все повече и повече се усилва и все повече заглѣхва слабия дѣтински гласецъ до като най-послѣ съвършено изчезне въ ноцѣта.

На сутринѣта пияницата работникъ се събужда въ свѣга прѣдъ механата, изхвърленъ отъ крѣчмаря: Съ псувни и проклатия отива той пакъ на работа, съ кървавъ потъ да искара нѣщо за въ джоба на крѣчмаря, а дѣцата всѣ още го чакатъ да имъ занесе хлѣбъ...

На слѣдующата вечеръ изкушението е двойно по-силно, а съпротивлението е толкозъ по-слабо. И тръгналъ веднажъ работника по наклонената плоскостъ на пиянството, той е вече съсипанъ; домътъ му и дѣцата сж осѣдени на вѣчна сиромашия, гладъ и мизерия.

Пиянството става толкова по-страшно за него, като се има прѣдвидъ, че всички ония прѣдпазители класи на срамътъ отъ околните, себеуважението, честолубието които задържатъ по-богатите и по-интелегентните да не пропадатъ въ крайно пиянство сж чужди за него.

Честолюбieto не може да го вразуми, защото отдавна е прѣтопено то подъ тежкий яремъ на черний трудъ и робство. А робътъ вѣма честолюбие. Себеуважението не съществува въ рѣчника му, то е чуждо за него. Само господаритѣ, чорбаджиитѣ иматъ право на уважение. А за срамъ нито на умъ да не е му е дошло.

Та отъ кого да се срамува? отъ тия ли, които безъ свенъ и срамъ се гоятъ отъ нощта му и се пакъ се наричатъ послѣдователи Христови?

Не, нищо не може да го спре отъ гибелниятъ му пѣтъ. Самото му положение го кара все повече и повече да се отдава на чашата, до като най послѣ изгуби всичко човѣшко. Убитъ физически, съсипанъ материално, безъ воля безъ честолюбие, безъ срамъ. Изгубилъ всѣкакво човѣшко достоинство той, направениятъ по подобие Божие се обраща на скотъ. Валя се въ калъта, съсипва отъ бой дѣцата и съпругата си, до като най послѣ отровенъ отъ спирта смъртъта тури край на страданията му.

Това е края на работника пияница, къмъ тамъ отиватъ и всички роби на черний трудъ които дирятъ утѣха въ чашката.

Има ли сърдце до толкова твърдо щото като види всичко туй, да не се трогне, да не се трогне, да не иска да помогне на падналиа да излѣзе отъ злата яма? Ще останемъ ли глухи къмъ жалостний плачъ на гладнитѣ дѣцата, които простиратъ къмъ насъ измръзналитѣ си рѣчници и ни молятъ да изтрѣгнемъ баща имъ отъ кръчмата? Ще останемъ ли равнодушни къмъ участието на работника, убитъ физически, съсипанъ материално, погиналъ душевно? Нѣмали да му помогнемъ да стане на нозѣтъ си? да заживѣе новъ, трѣзвенъ — полѣзенъ за него самия и за обществото животно?

Ямболъ.

И. К.

СВОБОДНА ТРИБУНА.

П. Йлиевъ.

Християнския социализъмъ.

Ще Ви изложа мисли, колкото стари, толкова и нови, мисли — за най-великия мислителъ.

У древнитѣ хора е отсъствувала солидарността, социалността. Отдѣлнитѣ класи, племена, народи сж живѣли безъ да търсятъ и установятъ еднаквостта на своитѣ интереси. И тая липса на солидарность се е забѣлѣзвала въ живота дори на отдѣлнитѣ личности, но тѣ много се забѣлѣзва въ сношенията на отдѣлнитѣ класи и народи.

Частното благо не е било отражение на общото и общото не е могло да бѣде сборъ на частнитѣ, понеже тѣ сж се отричали. И никаква солидарность не е имало въ обществото — ама е делила разнитѣ му слоеве: управляващи по право на произхождение или сила и управлявани — подчинени поради своята немощ и чуждата сила.

Че трѣбва да има управляващи и управлявани, властители и подчинени е било общо схващане за цѣлата древность.

У Омира ний срѣщаме: „всѣко водителство трѣбва да става отъ единъ човѣкъ“, а и Библията казва: „чрѣзъ мене властитѣ управляватъ“. Тѣй щото връзкитѣ, които свързватъ частитѣ на дневното общество, дневнитѣ народи, асоциации се отричаха отъ старитѣ.

Римлянитѣ гледаха на другоземцитѣ като второстепенни същества, а гърцитѣ ги считаха за варвари.

А какво прѣдставяватъ древнитѣ религии? — Гърцитѣ олицетворяваха своитѣ сили и слабости въ богове. За това и историитѣ имъ за боговетѣ сж истории като за човѣци. Страхътъ отъ природата е създалъ много богове за гърцитѣ и римлянитѣ, на които тѣ сж се покланяли.

Ехова, Саваотъ, Адоний — за еврейтѣ въ вехтия завѣтъ е тоже Богъ всемоощенъ за своитѣ избраници,

който често ги подхвърля на сѣчъ, моръ, огънъ; Богъ на войнство, побѣда, който трѣби неприятнитѣ нему, който пази своитѣ привилегировани — Богъ на едно племе.

Божеството бѣ отражение на човѣка.

Какъвто човѣкътъ, такъвъ му е богътъ.

Но, дойде Исусъ всичко се измѣни.

Той донесе между хората два нови правствено-социални елемента, двѣ нови — вѣдѣния, една коренна обнова на човѣшката натура:

1. Единство въ божествеността, единъ Богъ, една висша сила, която бди надъ човѣшкитѣ съдби, която се грижи за всички.

2. Единство въ самата човѣщина. Всички сж братя, членове на едно и сѣщо домородие, чада на единъ Богъ.

У древнитѣ бѣ: „всѣки за себѣ си, а Юпитеръ за всички“. Не! Всѣки за всички, Богъ за всички Исусъ създаде това. Той установи еднаквостъ между племената, народитѣ — всичкитѣ човѣци и общность въ Бога. Връзкитѣ между всички да сж като въ фамилията. Единъ за всички и всички за единъ.

Отъ тогава човѣчеството стѣпи въ пѣтя на вѣчния прогресъ.

Спасителя . . . не ходѣше съ привилегированитѣ, ученицитѣ, управляващитѣ. Той се ограничи съ нищожнитѣ, отхвърленитѣ, бѣднитѣ и искаше да ги прѣобрази и направи твърди въ вѣчната правда. Социалната организация (Царството) което Исусъ създаваше, законътъ му — бѣ за добродушнитѣ, чисто — сърдечнитѣ, бѣднитѣ, (Четете словото му на гората).

Спасителя . . . ходѣше между проститѣ, страдащитѣ, нищитѣ — искаше да покаже, че всички велики работи идатъ отъ народа, всичко прѣзъ него, за него. Социално добро може да дойде само чрѣзъ него — не чрѣзъ властта и грубата сила. Защото всичко, щото става за народа, безъ народа е беззаконно.

Исусъ . . . това е милостъ, състрадание, любовъ и . . . бѣдность. Той не установи аскетизма, монастирското калугерство, но отрича лукса, излишека, угодяването, които носятъ разврата.

Излишекътъ на вещественитѣ блага, материялното добруване, материялния прогресъ е единъ вѣренъ изворъ на нравственната развала. Такъвъ прогресъ прѣчи на нравственното усъвършенствуване. Той докарва лѣнността. А знайно е, че тя е майка на всички пороци.

Само по себѣ си богатството всѣкога е разстройвало единството, солидарността въ обществото — щомъ почне да се злоупотреблява и не използва само за нуждитѣ на човѣчеството. То не е разстройвало само отдѣлнитѣ личности, но и цѣли народи. Вавилонъ, Гърция, Римъ и пр. загиваха подъ ударитѣ на разкоша и злитѣ имъ пороци — вслѣдствие богатството и разпиливането му.

Не е достатъчно да се приеме христовото учение. Не е достатъчно то да се изповѣда. То установява норми, правила, които трѣбва да се пазятъ, а не само знаятъ. То установява братството, единството. Богатството ги разваля. И днесъ, когато Християнството съществува, пакъ богатитѣ не сж и не могатъ да бѣдатъ християни. Христосъ имъ каза: раздай богатството (имота си) на сиромаситѣ и ела ме послѣдвай; по лесно е камила да мине прѣзъ иглени уши, нежели багатъ въ Царството небесно и пр. Разбира се, че има хора, които адвокатствуватъ за да се оправдаятъ на земята че сж Християни.

Азъ си спомнямъ че четохъ, заего отъ френскитѣ вѣстници, за единъ американски милиардеръ, който изразходвалъ 800,000 фр. за цвѣти, съ които е била украсена църквата, гдѣто е била вѣнчана дъщеря му и къщата, гдѣто слѣдъ това е влѣзла тя . . . А бѣднитѣ . . . които въ това врѣме сж просили милостиня, сж били изгонвани отъ лакеитѣ. Отъ Христова църква излизатъ а християнска заповѣдъ ли изпълняватъ? Такива и подобни примѣри има много. Богатството, разкоша, унощожаватъ братството, единството, тѣ прѣчатъ на християнството.

Съ тия бѣгло хвърлени пояснения азъ пристѣпямъ къмъ прямото изложение Християнството, съчетано въ социализма.

I

Въ брой 10 т. г. на сп. Християнски свѣтъ въ външната хроника на първо мѣсто е помѣстено съобщението.

„Харди Кеаръ водителъ на английскитѣ социалисти прѣзъ послѣдната си обиколка въ Франция и Белгия е изпълнилъ единъ бѣлѣжитъ подвигъ. Пътюмъ къмъ Велико-Британия, той е говорилъ прѣдъ грамадни множества граждани слушатели, че върховната нужда на работническото движение е евангелието. Английскитѣ социалисти дохождатъ да кажатъ на европейскитѣ си братя-материялисти-социалисти, че Христосъ трѣбва да имъ бѣде водителъ. Безъ стѣснение г. Харди е заявилъ че, прѣди всичко той е Християнинъ и послѣ социалистъ, и че въ неговитѣ трудове за каузата на работницитѣ, той е черпилъ вдъхновение отъ Христовия примѣръ и словото му на гората“.

Цитираната хроника насърдчи желанието ми да прѣдстави на нашитѣ млади развитието на темата ми Християнския Социализмъ, както и на интересующитѣ се. Самото име социализмъ е твърдѣ почетно, и благородно, нѣщо повече, то е идеално, име което значи сдружаване, братско съединение и подпомагане за по-лесно прѣминаване борбата за съществуване и за частъ на названието за по-лесно човѣшко усъвършенствуване.

Социализмъ — това е братство и равенство въ извѣстно общество.

То не е чуждо на християнството, нѣщо повече, самата му идея е християнска идея.

Християнския социализмъ вече съществува въ Англия, Германия, Австрия и пр. Неговитѣ послѣдователи искатъ чрѣзъ поуката на Исуса да възстановятъ социалното единство. Чрѣзъ христовото учение искатъ да създадатъ едно царство на земята, въ което върховния законъ ще бѣде любовта — християнската любовъ. Чрѣзъ този законъ тѣ ще изравнятъ всичкитѣ социални неправди и ще възстановятъ истинското братство равенство между човѣцитѣ, тъй както Христосъ каза, а неговитѣ послѣдователи въ началото се потрудиха да практикуватъ. За сега най-силно е фракцията на Християнскитѣ социалисти въ Англия (като политическа партия) гдѣто често диктуватъ за правилното разрѣшение работническия въпросъ и защитаватъ правата на работницитѣ.

Християнския социализмъ не е нѣщо ново. Той е съществувалъ, като общественно течение още въ 1-4 в. Неговия основателъ е Св. Иванъ Златоустъ, или както го още наричатъ Христостомъ. Христ. Социализмъ иска да примири социалната наука и християнството независимо отъ иерархията. Христ. социалната наука е основана върху принципа на положителнитѣ знания. И това е понятно. Въ политическата наука нѣма положителна истина има комбинации, системи.

Основата на християнската социална наука, е обичай ближния си и се жертвуватъ за него. Съ това убѣждение, апостолигѣ вършеха мощни подвизи въ 1-4 в. Който обича, знае да иска, а който иска ще получи, това е твърдѣлъ и Ив. Златоустъ. Човѣкъ е могъщъ, когато обладава могъщъ характеръ, защото обича — работи, дѣйствува страда, мрѣ. Великото дѣло искамошенъ характеръ а не много знания и наука. Основателя на христ. социализмъ дѣйствува както Спасителя. Той показва, че великъ е тоя, който каквото положение и да заеме, знае да мрѣ за ближнитѣ си. Отъ висотата на общественното положение може да изгледаме добри, полезни, мощни, силни. Но обстоятелствата ще покажатъ какви смя.

Ако християнството ни пробужда да си издигнемъ очитѣ къмъ Бога и да сме съ сърдцето си горѣ, това не ограничава нашата дѣйностъ само за къмъ бѣдния животъ. То има прѣдъ видъ тукашното съществуване, земния животъ. Още първитѣ християни горѣли отъ желание да обновятъ човѣшкото общество и ще бѣде несправедливо, ако кажемъ, че християнството не е постигнало своята цѣль отчасти. Първитѣ християни искали да основатъ Царство Божие на земята. Това Царство Божие тѣ често упоминаемо въ евангелията, въ разни епохи се разбирало различно. Това царство отъ

повечето християни се е разбирало въ земна смисъл. По двѣтѣ страни на атлантическия океанъ, и сега, хората върни на евангелието, си задаватъ въпроса, не трѣбва ли тѣ, като първитѣ християни, да работятъ за дохождането на Царството Божие на земята? Та и какъ да не дойдатъ до тази мисль при вълненията, които смуцаватъ нашето общество: Какъ тѣ могатъ да останатъ чужди на тази грижа, когато всѣкидневно повтарятъ молитвитѣ си къмъ небесния отецъ; да дойде царството небесно? Но, какво е туй царство? Царство Божие, царството на любовта, царството на справедливостта, царство на мира и братството. Такъвъ е християнския идеалъ.

Тозъ, който се счита практикъ и реалистъ, безъ християнския идеалъ, той се оказва най-лекомисленъ утопистъ.

За да се построи нѣщо тайно и за дълго врѣме, нуждни сѫ нравствени сили, които да се съдържатъ въ религиозното чувство. Сега, въ миналото и въ бъдещето, религиозно чувство съставя една отъ несъкрушимитѣ основи на човѣшкитѣ общества и всичко онова, което върви противъ тази основа, нанася вреда и на свободата и на братството и на справедливостта.

Но, каква е разликата между съврѣмения Материалистически Социализмъ и описания Християнския Социализмъ?

Главната цѣль на съврѣмения социализмъ, написана на книга е: „прѣустройство на обществения животъ и обществения строй; прогласаване на космополитическо всемирно братство и равенство; унищожение на господарственитѣ и сѣмейни начала, унищожение собствеността и наслѣдството; унищожение на религията и църквата.

Срѣщу всичко туй разрушение, тѣ обѣщаватъ: сѣщо написано на книга: „абсолютно равенство въ материално, физическо и умствено отношение; равенство въ образованието, просвѣщението изобщо и много други работи. За емблема той има червеното знаме, а за изпълнителенъ факторъ, чака помощта на грубата сила която то прѣдставлява.

Социализма—тая миролюбива идея, която носила бѣлото знаме на мирътъ, злонамѣрени хора сѫ я прѣобърнали въ идея на война, идея, на която сѫ прикачили червеното крѣваво знаме на грубата сила, деспотизма, крѣвта, революцията.

Съврѣмениятъ социализмъ като откъснатъ отъ коренътъ си, и прѣсаденъ на друга почва, почва която се пои не отъ изворътъ на християнската любовъ, а отъ извора на съврѣмения егоизмъ, е прѣкъсналъ всѣко сношение съ своя источникъ, и съ течение на врѣмето станалъ му чуждъ. Нѣщо по вече, той му е обявилъ война, война на животъ и смъртъ.

Съврѣмения социалистъ, като показва на червеното знаме, сѫ угроза (споредъ егоистичното си настрѣвение) говори на богатитѣ: „всичко ваше е мое“. Ако не го даватъ миролюбиво, социалиста нѣма да се спрѣ, а ще употреби всички видове, най-груби насилия, за отнѣмането му. И това ще се извърши за уравнение — но не е ли това отъ завистъ? Показва ли се хуманность, любовъ? Не се ли отнѣма тукъ насилствено свободата?

И това отнѣмане — нѣма да се спрѣ само за богатството, но и върху сѣмейството, върху религията, върху църквата и пр. Изглежда, че любовта е турена на заденъ планъ, както и състраданието, макаръ че тия добродѣтели се прокламиратъ и отъ социалиститѣ. Или пъкъ тѣхъ ги държатъ само къмъ хора отъ тѣхното убѣждение и общественно положение — къмъ пролетарията, а къмъ онѣзи, които се съмишватъ въ изпълнимостта на тѣхното вѣру и не принадлежатъ къмъ пролетарията, тѣ чувствуватъ още отъ сега вражда. Най-послѣ, тѣ отниматъ и личната инициатива, като щѣла тѣхната кумуна (главно управление на общитѣ работи) да раздава работа и длѣжности. Само по себе си се разбира, че съврѣмения социализмъ така унищожава личното въодушевление и вдѣхновение къмъ творчеството, къмъ произведения на разнитѣ искусства и къмъ изобретенията. Изглежда че свалатъ човѣка отъ най-високия му уровень и го прѣвърщатъ въ машина, на която ще се заповѣдва отъ нѣкои — нѣщо по долу и отъ животнитѣ; и прочее.

Безъ да се пускамъ въ пояснението му, ясно е, че съврѣмения социализмъ като противоположенъ на християнския и християнството, може да се вижда могъщъ въ борбата, краенъ и бруталенъ въ исканията си, но безъ нравственитѣ сили, той е безсиленъ да създаде нѣщо върху всичко онуй което прокламира да унищожи. Той може да поколебае основитѣ на съврѣмения общество, може би той ще има сила да го разтури и прѣобърне на опѣки, но той не ще съумѣе да построи върху неговитѣ развалини ново общество, нова държава, истинска свобода, и справедливостъ, защото самъ не дѣйствува по справедливостта — защото неговата сила е сила, която разрушава, а не която подобрява и създава.

Но . . . що мислятъ по това привилегированитѣ, които не сѫ ни християни, доктринери, ни социалисти? Тѣ казватъ: „Вие искате вашия дѣлъ отъ нашето материално благосъстояние, вие искате да Ви дадемъ отъ богатата, които ний имаме, та и Вие да добрувате. По по силата на какво искате това? Какъ тѣй искате отъ насъ тия жертви? Вий казвате: Щастливи сѫ които иматъ. Е, добръ, Щомъ и вий сте се убѣдили че щастieto се добива само съ материални блага, ний ги имаме, ний вѣрваме, ний знаемъ това и за туй не ги отстъпваме. Нашитѣ нужди сѫ по-наложителни, ний сме си ги създали вече, нашитѣ наслади сѫ по-мили — защо да отстъпимъ богатата съ които се удовлетворяваме? И щомъ материалнитѣ блага обезпечаватъ щастieto, ний нѣма да отстъпимъ, ний не щемъ промѣна на положението. Вашето искане не почива върху святия принципъ на любовта, а върху силата. Добръ. Ний сега имаме тази сила, ний ще се бранимъ, ний ще се защитаваме.

И тия и ония се маматъ. Маматъ се материалисти, социалисти и индустриалци богаташи. И тия и ония сѫ материалисти. И тия и ония се ръководятъ отъ интереса на стомаха. Тѣ сѫ отрицатели на братската любовъ — изхода на всѣко честно и общественно добруване.

И тия и ония водятъ борбата възъ основа на своето „че си искатъ правото — правото за щастие“. А има ли щастие на земята? Не. Щастieto не сѫществува.

ва тукъ. Блаженството е непознато. Има щастливи минути, има проблѣски на щастие. Поетитѣ и мечтателитѣ отдавна сѣ се убѣдили въ това, а и народнитѣ маси ги знаятъ. Спомнете си за онай приказка, която разправя, че царътъ потърсилъ щастливъ човѣкъ за да му отиѣме ризата, а тоя човѣкъ се оказалъ — безъ риза. И тая приказка е народна за всички народи. А то значи, че човѣкъ не е роденъ да добрува и блаженствува¹⁾. А защо? Въ що е цѣлътъ на човѣка тукъ? . . . Човѣкъ се ражда, расте, живѣе, чувствува, мисли, бори се, пада, гине. Той върши велики дѣла, знае велики истини. Но дѣ е цѣлътъ? Всички философи, всички смислени хора даватъ единъ отговоръ: „да усъвършенствувамъ душата си, а не да блаженствувамъ“.

Не е материализма, който ще създаде редъ въ човѣшкото общество. Не сѣ политическиятъ уредби които ще махнатъ нещастията, а братската любовъ за която говорихъ. Материализма не може да бѣде основа за организация. Уталожването на една жажда не е постигната цѣль. Борбата за материални блага никога не ще постигне своята цѣль.

Социалния въпросъ не е въпросъ на стомаха, както твърдятъ съвършеннитѣ социалисти. Бучението на гладния стомахъ може да се прѣкрати, но страстнитѣ сърдца и мислящитѣ глави ще оставатъ неудовлетворени . . . Социалния въпросъ не ще бѣде окончателно разрѣшенъ, даже, ако се осъществятъ най-смѣлитѣ изисквания на теоретичитѣ на социализма: нормалния работенъ день, нормална заплата, ограничаване наследственитѣ права и т. н. Тѣпата, бѣдна отъ мисли маса, отъ началото може да бѣде удовлетворена по хилядната интелигенция ще желае, както и по-рано, освобождение отъ това ново робство — само за стомаха.

Да се изравнимъ съ богатитѣ, съ привилегированитѣ — това е завистъ. Ний гонимъ равенството по богатството, по умъ, по способностъ, ний се мъчимъ, катеримъ се нагорѣ, страдаме, боримъ се, а забравяме страдупитѣ, немоцнитѣ — ний забравяме масата, тѣпата. Тамъ трѣбва да отидемъ. Да се слѣдемъ съ тѣхъ не за лично добруване, или за добиване нова слава, почести и други злоупотрѣбления съ благороднитѣ идеи и прѣдприятия, но за общото благо на ближнитѣ си да се жертвуваме, — тамъ е равенството? Ако се вираме въ привилегированитѣ, ний всѣкога ще намѣримъ погорни отъ насъ. Дѣ е равенството? Въ борбата съ погорнитѣ, или въ самопожертвуването за по-долнитѣ?

Най-добрата република (съ равенство за всички, най-добрата демокрация, най-доброто братство — се установяватъ само отъ онзи изворъ, който прави „първитѣ послѣдни и послѣдитѣ първи“, основателя на лозинката: „обичайте се единъ другъ“ — Христосъ.

За свѣршекъ ще цитирамъ думитѣ на Пасторъ Тодъ, основателя на асоциацията за социални реформи, казани въ бѣлжитото му съчинение „религиозния германски социализмъ и християнското общество“ Той казва:

¹⁾ Б. Р. Сега не блаженствува. Обаче човѣкъ е роденъ да бѣде синъ Божий на земята. Да носи Царството Божие въ себе си. Да блаженствува, съ други думи.

„Онзи, който иска да разбере социалния въпросъ и да способствува за неговото разрѣшение, трѣбва да има въ дѣсната рѣка книга по политическа икономия, а въ лѣвата — съчипенията на научния социализмъ и прѣдъ себѣ си открититѣ страници на новия завѣтъ. *Политическата економия*, играе ролята на анатомистъ; тя ни показва строенето на социалното тѣло. *Социализма* е петалогия, която описва само болѣстътъ, а *евангелието* е терапия — медицина, която показва лѣкарствата“. Социализма има своя коренъ (както споменахъ ме, въ християнството, само че, той се е отклонилъ отъ него. *Той е разваленъ плодъ на евангелието*, вслѣдствие умишленото или не умишлено криво разбиране. Въ всѣки случай, социализма е възникналъ отъ възмутеното чувство при гледката на контраста, който съществува между економическото устройство на днешното общество. Християнството сѣщо осъжда сегашния свѣтъ въ който царува егоизмъ, користолюбие и възвѣщава „ново царство“, въ което първи ще бѣдатъ послѣдитѣ, въ което любовта къмъ ближнитѣ ще напрати всички братя и въ което земята ще принадлежи на смиренитѣ и миролюбивитѣ“.

„Който живѣе безъ Христа,
Безъ идеалъ, безъ виша цѣль,
Безъ Богъ и олтаръ въ свѣта, —
Който живѣе безъ Христа, —
Безволенъ робъ е на плътта;
Човѣка въ него е умрѣлъ:
Който живѣе безъ Христа,
Безъ идеалъ, безъ висша цѣль“.

С. К. В.

За Униженитѣ и Оскърбенитѣ.

(На Лили).

Великъ день е. Огъ тукъ, отъ тамъ звѣтятъ глухо църковнитѣ камбани. Звѣнътъ имъ трептящъ, катъ звукътъ отъ струни на отдавна разстроено органъ, се носятъ въ глухата нощна тишина, отблѣсващъ се единъ другъ, сливатъ се въ едно и въ дрезгава хармония достигатъ до ушитѣ на спѣщото паство. Сънливи фигури клатущайки се крачатъ, бърборятъ съ доволна усмивка че най послѣ ще дойде многоочаквания день въ който ще възкрѣсне убития тѣй нахално и обкичанъ съ търненъ вѣнецъ, Спасителътъ на човѣчеството, благия и кроткия Христосъ. Ще възкрѣсне Той а заедно съ него и ще засилегъ, отъ възторгъ ще изгубятъ даже и съзнание, ще забравятъ себе си и Него и ще слѣдватъ слѣдъ хулитѣ които сѣ отпратили къмъ неговитѣ убийци, умразнитѣ Евреи, да ги мамятъ и тѣпчатъ, да смѣвятъ и кожата отъ тѣхния грѣбъ чрѣзъ своята грозна експлоатация и да гледатъ на самитѣ отъ които се хранятъ, които яздатъ, които имъ създаватъ охолство и богатства на хора по-долни отъ себе си, на хора ничтожни по достойнство и произхождение, на парий безъ права и привилегии, на хора, не, на животни недостойни даже

за мировитѣ облаги, недостойни за посрѣщането на този, който умрѣ на кръстѣта за тѣхъ, за унижаващитѣ и оскърбявани всѣка минута, всѣк и часъ. Но доволници и благочестиви християни помнете това добрѣ. Той, Исусъ Христосъ живѣеше за тѣхъ.

Ето църковнитѣ врата. Още отдалечъ се чуе мажниятъ гласъ на пастирѣтъ Господенъ да пѣе църковнитѣ канони. Игриво, се подхващатъ неговитѣ думи отъ църковния хоръ и общи Богохвалства се носятъ къмъ църковнитѣ висини. Това е самиятъ Божи свѣти храмъ. Задущлива атмосфера. Миризъ отъ таманъ смѣсенъ съ. тоя, отъ напарфюмиранитѣ дрѣхки и тѣло на свѣтскитѣ дами се носи изъ цѣлата църква. Нѣкаква ослѣпителна свѣтлина червена отъ безчисленнитѣ свѣщи се силно отразява чрѣзъ позлатенитѣ икони на многобройнитѣ свѣтци. На всѣкъдѣ блѣсти злато, сребро и скъпоцѣнности. Помазаникѣтъ Божи въ златенъ филовъ стои прѣдъ двукрилната врата на свѣщенния олтаръ, също покрита съ злато и икони и пакъ въ злато обвито Евангелие чете съ тъженъ артистиченъ гласъ, като че ли прѣживява всичко, за послѣднитѣ сѣѣни отъ смъртната присѣда. Прѣдъ олтаря съ наведени глави група сабленосци и първенци отъ града слушатъ смиренно, покорни, тихи. По нататакъ слѣдва избраното общество, мъже и жени, пѣтето на града въ скъпоцѣнни дрѣхки. Като че ли въ тѣхъ, както и въ първитѣ е заглѣхнала всѣка страсть, всѣка жадностъ за веселие и удоволствие, като че ли сж прѣчистени отъ тѣхъ всички капризи и желанія, какви смиренни християни! А най на края въ жглитѣ, изъ кюшетата стари баби и хилави сжщества съ изпокжсани и изтрити дрѣхки, съ изкривени и изцапани обувца, не чисти не мити, чакатъ да чуятъ това, което не достига до тѣхния слухъ. Съзми капаятъ отъ тѣхнитѣ очи и се търкалятъ по блѣднитѣ имъ бузи, но по навикъ, защото сж изгубили тѣ търсената утѣха въ Христа, въ неговитѣ думи и проповеди, защото тѣй сж далечъ, много далечъ отъ тѣхъ, изопачени и изкжлчени, обгърнати отъ всѣкъдѣ съ лицемѣрие и лъжа, неискреностъ и злоба. Защото тѣзи, които очакватъ съ наведени глави да чуятъ възкресението на разпнатия, които купуватъ съ златото изстискано отъ и тѣй малкия залокъ на плачущитѣ и жаждущитѣ, личнитѣ и хубави мѣста въ храмѣтъ на смирения Христосъ, които съ позлатени пагони и свилени дрѣхки, днешни прѣдставители на убийцитѣ на Христа, очакватъ да чуятъ че Той не е мъртавъ а живъ, тѣ самитѣ убийци, самитѣ паразити и доволни, самитѣ гонители на всѣка правда и истина, самитѣ тѣзи господа още утрѣ ще подкачатъ своята работа на убийства и развратъ на безчинства и грабежи, да унижаватъ и оскърбяватъ униженитѣ и оскърбенитѣ като ги тикватъ къмъ още по-голъма мизерия и гладъ, като купуватъ тѣхното тѣло и тѣлата на тѣхнитѣ майки и сестри съ злато спечелено отъ самитѣ гладни и най-послѣ съ гордостъ ще отритнатъ тѣхното ненуждно тѣло, слѣдъ като се гаврили съ него за да го замѣстятъ съ друго по-здрави, по-силно и по-красиво, за да послѣдва и то утрѣ прѣдшествущитѣ го други.

И ето грѣмва силно църковната камбана. Лицето на свещеника трѣпва, натѣженността и сериозността отстъпватъ мѣстото на свѣтлата радостъ и той съ сладкъ и грамокъ гласъ възвѣстява възкресението Христово. Хорѣтъ палаво и игриво почва да пѣе и извѣстя-

ва че е чулъ радостѣта, неизказаната велика радостъ за събуждането, възкрѣсването отъ мъртвитѣ на този който бѣше разпнатъ и погребенъ. Главитѣ на избраното паство се изправятъ. Ухилена усмивка се плѣзга по мазното имъ лице и се поглеждатъ единъ другъ за да се поздравятъ „съ свѣтлото възкресение“. А тамъ въ тъмното кюше при одърпанитѣ и онеправдани едва дочули извѣстието на Божи помазникъ сълза слѣдъ сълза се лѣятъ. Защо? Незнамъ.

Слѣдъ дълги и много кратни възвѣстяване за възкресението Христово, за да чуятъ тия които не сж чули, (може би за ония тамъ въ кюшетѣ) за да повѣрватъ тия които не сж повѣрвали, вѣрното послѣдователно паство на Христа се разотива, повтаряйки думитѣ на свещеника увѣрявайки себе си и другитѣ, че това е истина, че Той Христосъ, синѣтъ Божи, Спасителѣтъ на свѣта, убитъ на Голгота мѣжду двамата разбойници днесъ възкрѣсна.

Вѣрватъ го това тѣ Фарисейтѣ, самитѣ негови убийци. Убийцитѣ на милионни и милиони работници изъ фабрицитѣ, минитѣ, училищата, казармитѣ всѣкъдѣ въ всѣки часъ, всѣка минута, всѣка секунда въ всѣко врѣме и день свѣтски или Господенъ, че Христосъ безвластника, антидържавника, комуниста, човѣка, другаря и учителя на нишитѣ тѣхния събратъ, защитника умрѣлъ и възкрѣсналъ отъ мъртвитѣ, за да спаси само тѣхъ: тиранитѣ, експлоататоритѣ, Фарисейтѣ, убийцитѣ на всичко човѣшко на всѣка личностъ стрѣмяща се къмъ самостоятелностъ, абсолютна свобода, неподчиненостъ, упорство, съ тѣхнитѣ насилнически закони и администрации насилие и властъ. Вѣрватъ го, нѣка вѣрватъ. Глухиятъ никога не чува, слѣпнятъ никога не вижда.

Но помнете Фарисеи и лицемѣри, че прободаниятъ Христосъ проповѣдваше противъ убийствата и войнитѣ а вие сте тѣхни крѣпители, отричаше властническия режимъ на човѣка отъ човѣка, вие го вземахте за подстрекателство и за всичко горно го прѣдадохте на смъртъ. Е, добрѣ. Вий вѣрвате въ Него, тѣй както вѣрвате въ неговото слово. Защо тогава Го не послѣдвате. Той нѣмаше дворци и чифлици а живѣше кѣдѣто замръкне, защо тогава градите палати? Когато Го запитали какво да правятъ за да наслѣдятъ Царството Небесно той имъ отговорилъ „раздайте всичко което имаше на бѣднитѣ и живѣйте тѣй както азъ“ тоестъ трѣгнете по Неговитѣ стѣпки, само тогава ще наслѣдите Царството? Небесно. „Вземи си кръста и трѣгни слѣдъ мене е казалъ на едного. Защо не продадете всичко що имате и да трѣгнете слѣдъ него? Фарисеи азъ знамъ въ що вѣрвате, кое е вашата религия, вашето „отче нашъ“. Паритѣ, охолството, експлоатацията, властѣта и законитѣ.

Прѣмахнатъ ли се тѣ, изгубени сте. Гответе се за великия часъ. Зората скоро, свѣсѣмъ скоро ще изгрѣе култрно багрена и ще облѣе цѣлото кълбо. Тежко ви тогазъ, но тогазъ ще дойде щастieto и правдата на земята, тогазъ ще свѣтне свѣтлина наврѣдъ.

Воденичаровъ.

БЕЛЕТРИСТИКА.

Царьтѣ на пжтъ за коро- нясване.

Въ хубавата зелена долина на Бохемия единъ топълъ Юлски день, великия дукъ, Станиславъ бѣше усърдно заетъ въ градината си, като рояваше единъ кошерь съ пчели. Той бѣше високъ, срѣдна възрастъ чловѣкъ, възпитанъ, живѣше доста уединено като единъ калугерь; приятели му бѣха книгитѣ, градината, и пчелитѣ.

Селянитѣ, които живѣха наблизко, го много обичаха поради неговото благо сърдце.

Винаги на лицето му тѣ виждаха сладката усмивка и мъдростъ се четѣше въ неговитѣ морщи очи. Никой до сега не бѣ чулъ груба дума да излѣзе отъ неговитѣ уста; и наистина животътъ минаваше тѣй тихо и безмълвно въ тая прѣвѣсна мѣстность на Бохемия, че даже и лошъ човѣкъ ако дойдеше тукъ да живѣе щѣше да се укроти. Нѣмаше защо да се ядосва тукъ чловѣкъ.

Но ето, че този подиръ — обѣдъ, добрия дукъ внезапно изгуби тихия си нравъ и се ядоса страшно.

„Глупости!“ извика той, „има ли нѣщо по глупаво отъ това! Помислете си само, да ме смущаватъ съ такива извѣстия и то тъкмо въ момента, когато стѣмъ на работа!“

Той изговори туй прѣзъ воалтътъ, съ който бѣ закрилъ лицето си, за да се прѣдпази отъ пчелитѣ; и наистина, тъкмо въ този моментъ той бѣ на важна работа, прѣмѣстване единъ роякъ пчели въ новъ кошерь. Работата трѣбваше да се довърши и това го поуспокои.

„Дайте на вѣстителя нѣщо разхладително“, каза той и веднага повикайте Отецъ Сколастикусъ. Този послѣдния бѣше свещеникъ въ селото и най близкия приятель на дукътъ.

Причината на всичкото туй раздвижване бѣ, новината, която донесе куриерътъ, че братътъ на дукъ Станиславъ се е поминалъ и тѣй дукътъ трѣбваше да стане царъ на Бохемия. До като да дойде свещеникътъ работата съ пчелитѣ бѣ свършена и сега дукътъ седѣше въ стаята си помежду книгитѣ, които не по-малко обичаше отъ пчелитѣ, или пъкъ отъ чудната природа, която го заобикаляше.

„Прѣдопрѣждавамъ те, приятелю“, каза той, като погледна добрия Отецъ щомъ влѣзе, „че ще ме намѣришъ съвсѣмъ неразположенъ. Фердинандъ е умрѣлъ — можешъ ли си прѣдстави нѣщо по несправедливо отъ това: безъ да ме прѣдопрѣди, той хвърля всичката отговорность върху моитѣ раменѣ!“

Свещеникътъ познаваше приятеля си и начинътъ по който той се изразяваше; и едвамъ се въздържа да се не изсмѣе на неговата оригинална капризность.

„И това значи, че ти си царъ на Бохемия Господарю!“ каза той съ особено поклонение. Какво на земята — мислѣше той може да зарадва чловѣка повече, отколкото да му кажатъ, че е царъ.

„Дай ми твоя съвѣтъ“, каза дукътъ. „Трѣбва да се върши нѣщо още сега, какво, какво да правя?“

„Страхувамъ се да кажа, че не остава нищо друго за васъ да правите, освѣнъ да управлявате Ваше Величество“, отговори свещеникътъ. „Съгласявамъ се съ тебе, че това е голѣма длъжность“.

„Наистина, разбирашъ ли, каква голѣма отговорность е това“, отговори дукътъ на приятеля си. „Ще я сподѣлишъ ли съ мене?“

„Да я сподѣля съ тебе?“ попита свещеникътъ. „Да! Очевидно е, че азъ трѣбва да се съгласи да бѣжа Главата на Свѣтския животъ, ще се съгласишъ ли да станешъ Главата на духовния свѣтъ? На кѣсо казано, готовъ ли си да бѣдешъ архиепископъ на Бохемия?“

„Да оставя малката църква, която толкозъ обичамъ и тѣзи благи скромни сърдца, които Богъ ми е далъ да се грижа за тѣхъ и да ги води въ пжти на правдата“, попита свещеника.

„За да си духовенъ пастиръ“, отговори дукътъ, „на тѣжнитѣ души, които се скитатъ безъ пастиръ въ чуднитѣ улици на изгубенитѣ градове“ дукътъ спре за малко, послѣ пакъ продължи съ особена усмивка, и ще седишъ въ златенъ тронъ въ великия катедралъ изпълненъ съ благоухана меризма“.

И свещеникътъ се изсмѣ, тѣ двамата — си разбихаха на смѣшкитѣ.

Тѣкмо въ туй врѣме, чу се гласъ отъ тржби въ тихата долина и свещеникътъ скокна и стърѣ прѣзъ прозореца триумфалното шествие — царскитѣ коля и прѣдъ тѣхъ единъ високъ чловѣкъ съ бѣла коса, облѣченъ въ свѣтли дрехи.

„Това е твой прѣвъ министъръ и твоитѣ придворни“, отговори свещеникътъ, като се засмѣ. Но усмивката на дукътъ бѣ тѣжна, защото отъ всичкитѣ злини, които могатъ да постигнатъ чловѣка и всичкитѣ скърби, които могатъ да дойдатъ, най-голѣма за него бѣ да стане царъ.

„Прѣдставете си, да бѣла царъ на таквозъ глупаво царство, когато мога да бѣжа царъ — на своята си градина и пчели“.

Дълго врѣме мина въ колебание, най послѣ дукътъ прие истината, която неговия приятель, свещеникътъ му каза — че свята длъжность има да върши едно лице на такъво почетно мѣсто и че самъ той приема да стане архиепископъ.

Съгласи се дукътъ да приеме различнитѣ висши началници и дворцови служители съ всичката имъ слава и опрѣдѣли денъ въ който щѣха да тръгнатъ, разбира се, дата колкото се може по-далечна.

Но ето, че опрѣдѣления день дойде и въ момента, когато дворцовитѣ триумфални кола чакаха дукътъ, за да тръгнатъ, всички останаха повъртени отъ извѣстнето, което току що дадохъ на дукътъ, че неговия старъ приятель, овчарътъ, съ който още отъ дѣтиństwo се знаатъ добръ е боленъ на смъртното легло и моли дукътъ да го посети.

Дукът веднага се съгласи да иде при него, като помоли придворните дами и кавалери да отложат пътуването слѣд смъртта на овчара. Но не тъй скоро умрѣ болника. За нѣколко дни дукът седя при болното му легло, а всички други излязяха отъ търпение, че за такваз маловажна работа отлага денътъ въ който ще бѣде коронясанъ.

Най-послѣ умрѣ стария овчаръ и пропесията потегли съ радостни свирни и пѣсни. Всички бѣха весели съ трепетъ очакваха она славенъ день, когато щѣха да коронясатъ тѣхния новъ царъ.

Бѣха изминали вече по голѣмото разстояние и градътъ бѣ близо, когато дукътъ заповѣда вмѣсто да вървятъ направо къмъ градътъ, да отстранятъ на дѣсно, кждѣто нѣколко километра на втрѣ въ една хубава мѣстностъ се намира гробътъ на единъ поетъ, чийто произвѣдения бѣха най-великитѣ въ оная страна.

„Може би, че не ще имамъ другъ пътъ случая да посѣтя гробътъ и да отдамъ приличната почитъ“, каза дукътъ.

И когато всичкитѣ свѣтници почнаха да протестиратъ и даже да се каратъ, като му казваха, че съ своето бавяне изъ пътя, той рискува да вземе короната, той тихо и спокойно имъ каза:

„Поетитѣ сѣ по-велики отъ царетѣ и що е моята бѣдна корона въ сравнение съ тая корона отъ лаври, която той носи вѣчно между безсмъртнитѣ“.

Нито единъ отъ цѣлата компания не се съгласи съ дукътъ, освѣнъ добрия свещеникъ. Обаче всички се покориха да изпълнятъ и тая прищевка на дукътъ, отъ страхъ, че ако не сѣ покорни сега, възможно е да си изгубятъ чинътъ послѣ, когато дукътъ стане царъ.

Цѣлъ день пътуваха и най послѣ стигнаха тихата долина, кждѣто почиваше поетътъ, по-между проститѣ селяни, които той тъй силно обичаше — простодушни хорица, които още помниха неговитѣ пѣсни и вечеръ като се връщаха отъ полето момчета и момичета съ възхищение ги пѣха и всѣки день красѣха гробътъ му съ прѣсни цвѣти.

Когато дукътъ стигна до гробътъ, той си наведе главата . . . сърдцето му се съкруши като видѣ хубавитѣ прѣсни цвѣти, напръскани съ капки роса, подобни на сълзи, той колѣнчи, остави вѣнецътъ върху гробътъ и извика.

„Какво малко пожъртвование е това, въ сравнение съ тѣзи чудни полски цвѣти“.

Доста врѣме стоя той тукъ и тогава влѣзе въ триумфалната кола, за да продължатъ пътуването. Сега той стоеше съ лице наведено на долу, загриженъ, безъ да забѣлѣзва отъ кждѣ минаватъ. Умътъ му се върна далече въ неговата хубава градина при добритѣ селяни, при тихия и спокоенъ животъ — жалъ му стана за всичко оставено и безъ радостъ отиваше къмъ новото си мѣсто и толкозъ по-глупаво му се виждаше неговото коронясване.

Най послѣ широкитѣ стѣни на градътъ се показа и кулитѣ се виждаха отъ далече — градътъ бѣше разположенъ всрѣдъ чудна мѣстностъ. Слънцето току що бѣ изгрѣло и това прѣдаваше по тържественъ изгледъ на градътъ.

„Погледнете, Ваше Величество“, каза свещеникътъ, ето ний стигнахме вече и далече тамъ се вижда твоя палатъ“.

Дукътъ си повдигна главата — видѣ палата и въздѣхна издълбоко.

„Гледай тамъ“, каза дукътъ, като сочеше къмъ великолѣпната църква, чийто камбани лѣщѣха още отъ далече, „тамъ пакъ е твоя палатъ“.

И колкото приближаваха градътъ, толкозъ по-наскърбенъ ставаше дукътъ.

„Благодаря на Бога“, извика той, като забѣлѣжи, че на двореца, вече се разѣваше знамето. И въ него моментъ се чу шумътъ отъ коне и трѣби и ето дворцови идатъ да кжатъ, че добрия дукъ Станиславъ билъ сваленъ отъ прѣстола и Великия, Силния Принцъ царува вмѣсто него.

Всички останаха потресени отъ новината, а дукътъ съ радостъ каза:

„Много добрѣ, това е много хубаво“!

Съберете отъ тѣзи бѣли цвѣти и ги занесете на Вашия Господаръ, и му кажете, че бѣлото цвѣте на миръ съществува между него и мене“.

Дворцовитѣ останаха зачудени, че дукътъ не се оскърби, само единъ свещеникътъ го разбираше, другитѣ го считаха за лудъ.

Дукътъ и свещеникътъ се върнаха обратно въ домоветѣ си въ тихата долина на която самъ той бѣше царъ. „Пакъ при пчелитѣ — книгитѣ, добритѣ сърдца“ викаше дукътъ на приятеля си“.

„Пакъ при малката църква между скромнитѣ хора“, притири свещеникътъ, който съвсѣмъ малко се грижеше да бѣде Архиепископъ, както и дукътъ да придобие царска корона

гр. Варна, 5 Априлъ 1912 г.

А. Л. Мишкова.

* * *

„Моята корона е въ сърдцето ми.

Не на главата; не е украсена съ диаманти и Индийски камъни. Тя се не вижда; моята корона се казва *задоволство*“.

Викътъ на дѣцата.

Минувайки съ автомобилъ прѣзъ улицитѣ на единъ извѣстенъ манифактуренъ градъ, една госпожа водѣше двѣ хубавички, богато облѣчени дѣца на разходка. Ней се струваше, че не бѣ за тѣхъ тъмната и нечиста улица, въ която бѣха влѣзли, излѣстрена съ огромни фабрики за стѣкло, чийто прозорци едва ли се забѣлѣзваха отъ пушка, който куминитѣ изпушаха.

Една малка поврѣда на автомобила ги застави да слѣзатъ и, докато шофьорътъ го поправяше, тѣ трѣгнаха да се поразходятъ изъ улицата, която за прѣвъ пътъ виждаха. — Когато удари 6 часа и остро, пронизително свирене разцѣпи въздуха, тѣли изпоцапани,

почернѣли работници тръгнаха по различни посоки, послѣдвани отъ облаци прахъ, що излизаше изъ стѣкларскитѣ фабрики. Между работниците имаше съ измѣненъ изгледъ жени и множество дребни, пригърбени дѣца, съ вдлѣбнати очи и старчески видъ.

— Охъ, дѣца, мъчно ми е, че тръгнахме по тази улица каза г-жата, като си подигаше роклята. Много е неприятно; ще трѣбва да се върнемъ назадъ, при все че е невъзможно да се излѣзе прѣзъ тази навалица.

По-голѣмото момченце стоеше тихо и наблюдаваше множеството, съ чуденъ изгледъ дѣца.

— Мамо, какви сж тѣзъ дѣца? запита момчето. Защо и тѣ не играятъ? Кое нѣщо ги прави толкозъ изпити?

— Тѣ сж работничета, драго дѣте. Мирю, хайде да си вървимъ. Мирю тръгна съ майка си, като се обръщаше назадъ и гледаше дѣцата.

— Работничета ли? Какво значи това? Та всѣкога ли работятъ? По нѣкога не играятъ ли, не пѣятъ ли, не свирятъ ли, не возятъ ли се на автомобилъ? Азъ мислѣхъ, че само мъжетѣ ставатъ работници.

— Да, мило, много дѣца работятъ, само защото трѣбва да работятъ.

Момченцето хвана ръката на майка си и тръгна замислено.

— Мамо, ами тѣ обичатъ ли да работятъ?

— О, не! азъ не вѣрвамъ, че обичатъ, но тѣ сж родени въ такива обстоятелства, щото сж принудени да работятъ.

— Вижда ми се много страшно, мамо, да ходя въ такава мръсна и шумна работилница, за да работя по цѣлъ день, да нося парцаливи дрехи и никога да не съмъ веселъ и да нѣмамъ нѣкои хубави нѣща. Не, никога не бихъ пожелалъ това!

Майката се развълнува и притисна момчето до себе си.

— Разбира се, Мирчо, ти не можешъ да търпишъ такъвъ животъ, и никога нѣма да стане нужда да работишъ, обаче обстоятелствата, въ които се намиратъ тия дѣца, сж свършено по-различни отъ нашитѣ, драго дѣте.

— Мамо, азъ мисля, че и тѣ чувствуватъ, сжщо като насъ; защо тогава тѣ трѣбва да работятъ и да изглеждатъ тѣй тѣжни, слаби и изпити? Нѣма ли достатъчно мъже да работятъ?

— Може да има, миличко, но азъ си прѣдполагамъ, че дѣтската работа е по-ефтина и онова, което тѣ вършатъ, е толкова просто и тѣ го извършватъ тѣй добръ, както и голѣмитѣ, тѣй че господаритѣ прѣдпочитатъ дѣцата прѣдъ голѣмитѣ.

— Много ми е мъчно за тѣзъ дѣца, мамо: не могатъ да ми излѣзатъ изъ ума.

— Помъчи се да ги забравишъ, драго дѣте, не се смущавай за тѣхъ; вѣроятно, другояче тѣ никога не би били весели. Тѣ обичатъ да работятъ и даже съмъ чувала, че си криели годинитѣ, само и само да иматъ възможность да работятъ, понеже е ужасна мизерията, въ която живѣятъ.

— Мамо, не мога ли да имъ дамъ отъ паритѣ си малко?

— О, не, драгичко, твоитѣ пари сж нищо за тия дѣца, пѣкъ и слѣдъ като имъ ги дадешъ, тѣ ще сж принудени пакъ да работятъ. Стига вече мисли за тѣхъ, Мирчо; автомобилътъ трѣбва вече да е готовъ, ето го, на! Врѣмето стана доста студено. Увити ли сте добръ, дѣца? — Мирчо пакъ се спрѣ и назърна прѣзъ една врата, водеща къмъ тъменъ коридоръ.

— Я вижъ, мамо, я вижъ! Нѣкой лежи тамъ, на студения подъ, навѣрно нѣкое дѣте отъ работничетата. Въ какви тънки и скъсани дрехи е! ела го вижъ, мамо.

Г-жа Уорнъръ не бѣше нѣкоя коравосърдечна жена, а само индиферентна къмъ всичко наоколо ѝ. Тукъ, обаче, нейната изключителностъ се прояви; тя послуша молбата на дѣтето и влѣзе. Тя се наведе надъ треперящето, свито въ антрето на купъ дѣте, изложено на студения вѣтеръ.

— Момче, момиче, защо си не отидешъ у дома? Я стани отъ пода, ти ще измръзнешъ тука. Хълцания се чува вмѣсто отговоръ.

— Уморенъ съмъ много, не мога да отида у дома си, отвори то съ прѣсипналъ гласъ.

— Ти трѣбва да си отидешъ и въ къщи да си починешъ.

Тя го хвана полека за раменѣтѣ и го повдигна, момчето изпищѣ и се сви болезнено.

— Остави ме, моля ти се, имамъ рани по цѣлитѣ си раменѣ отъ горещитѣ стѣбла.

— О, небеса, вие трѣбва да се погрижите за него! Ще трѣбва да се повикатъ болничнитѣ носачи, каза Г-жата.

— Да, мамо, повикай ги, каза едното момче.

— О, моля ти се, мамо, недѣй! извика другото. Азъ не ще мога да уча утрѣ отъ грозотинитѣ, които срѣщнахъ тукъ. Да си отидемъ по скоро у дома.

— Бѣдното работниче залитна, и съ по голѣма сила се сгромоляса на земята.

— Ахъ! въ такъвъ студъ легнало незавито и изложено свършено на студъ! — Искашъ ли да умрѣшъ?

— Да, за туй съмъ легналъ!

Момчето едвамъ можеше да стои. Измитото му лице изглеждаше много набръчкано, блѣдъ, страдалческо. Ръцѣтѣ и лицето му бѣха само бѣлѣзи и рани. Кашлица раздираше слабитѣ гръди и като че ли искаше да ги разкъса на парчета.

— Отъ кога имашъ тази кашлица?

— Отъ години, отъ какъ съмъ почналъ стѣкларската работа. Тамъ, къдѣто работимъ, е тѣй горещо, като въ фурна и ние, всички кашляме, щомъ излѣземъ на студеното.

Момчето разтреперано се търкулна. Г-жата забѣлѣза, че то бѣ въ несвѣсть и каза на Мирчо да каже на шофьора имъ да повика нѣкой полицейски и да до-

веде болнични носачи. За нейно очудване, обаче, при все че тя щеше да заплати за това, властта не счете за нужно да се погрижи за едно работническо дѣте, дошло до смърт от ударитѣ на жестоката експлоатация.

Г-жата стоя до бѣдното момче до пристигането на болничнитѣ носачи. Сърцето ѝ се кжсаше от вълнения, съвършено нови и непознати за нея.

— Ще го занесете на мои разноси, каза Г-жата, азъ утрѣ ще отида да го видя.

Идниятъ день Г-жа Уорнъръ взима по-голѣмото си дѣте и отиде да посети болницата, където бѣ отнесено бѣдното дѣте. Тѣ не живѣеха въ града, затова шофьорътъ имъ доста се луга, докато намѣри болничното здание. Това бѣ пръвѣ пътъ прѣзъ живота на г-жа Уорнъръ да се скита тамъ, и затуй тя се чувствуваше мно го възбудена.

Тѣ намѣриха изнуреното, измжчено дѣте лежеще спокойно на бѣло, чисто легло, надъ което стоеше наведена жена. Тя се обърна, когато г-жа Уорнъръ дойде, страхливо хвана ръката ѝ и я цѣлуна.

— Вие ли сте, която го пратихте тукъ и бѣхте толкова блага къмъ него? Дано Богъ Ви благослови. — Вие сте майка му, прѣдполагамъ? Защо оставяте дѣтето да работи, когато е такова слабо?

— Г-жо, и азъ любя дѣтето си и милѣя за него толкова, колкото една майка милѣе, но какво да правя, когато сме ужасно бѣдни! Азъ работя всѣки день, до колкото мога, но имамъ още три по малки слѣдъ него; едното е на 7 години и то ходи на работа, Ваню, ахъ! ето го милото и доброто ми дѣте, винаги отворено, способно и прилежно, когато ходѣше на училище! Ний или трѣбваше да го дадемъ на работа, или да го оставимъ да гладува, пъкъ и той самъ искаше да работи. Слѣдъ като се хвана на работа, той никога не напусна, нито пъкъ се оплака отъ нѣщо. Азъ знаа, че той не бѣше здравъ, но и не мислѣхъ, че е до толкозъ боленъ. Прѣдпочитамъ азъ сега да умра, нежели то да се мжчи. Уви, какво да правя!! О, ужасъ, милото ми дѣте ще умрѣ. Вѣрвайте ме, ще се убия за него.

Момченцето отвори очитѣ си и се усмихна, като видѣ г-жата и сина ѝ да стоятъ при майка му.

— Благодаря Ви, г-жо, прошепна смутено то и като погледна любопитно Миря запита го съ слабъ, изнуренъ гласъ: „Кажете ми: можъ ли да играешъ на кокалча!“ Мирю кимна утвърдително съ глава и като извади едно кокалча отъ джоба си, тури го въ треперящата ръка на Ваня. Той го стисна радостно и затвори очитѣ си за моментъ, тогава скочи на леглото и извики уплашено: „Азъ трѣбва да отида на работа, да, трѣбва...“

Главата му натегна и той падна.

Само за минутка... минутка... да полежа малко... Гласътъ му се изгуби и слѣдъ една минута тѣлото бѣ мъртво.

Измжчената майка се прѣдаде на грозна скръбъ. Горещи слъзи миеха блѣдитѣ бузи на милото ѝ дѣте, което никога не узна що е радостъ и дѣтинство, а безъ роп-

тание се подложи подъ тягестята на човѣшкия трудъ, прѣди усъвършенствуването на слабия дѣтски организъмъ. Отлетѣ мѣничкиятъ Ваня, посрѣщнатъ отъ дѣцата загинали въ дюкнитѣ, работилницитѣ и минитѣ на нашата чудесна цивилизация!...

О, дѣцата, малкитѣ, нѣжни дѣцица, които отлитѣ, смазвани подъ колелета на нашитѣ фабрични машини... Уви, какъ ще ги прѣжалимъ? Можемъ ли ги прѣжали!? Наредъ съ чудесата, които цивилизацията ни е донела, ще търпимъ ли още ужаснитѣ и дивотитѣ ѝ?

Ние виждаме мжже да се скитатъ далечъ отъ дома, за да си търсятъ работа; виждаме слаби и нѣжни жени да прѣкарватъ цѣлъ животъ въ работилницитѣ, когато дѣцата имъ стоятъ дома безъ ничия грижа, и стари, изнемощѣли мжже и жени да изживяватъ послѣднитѣ сили въ най-тежъкъ трудъ, само и само да не станатъ жертва на хорската милостиня... Да, всичко това ние виждаме и въпрѣки това продължаваме да живѣемъ спокойно, пѣмъ и смѣмъ се, и любимъ... говоримъ за свѣта, като достоенъ за живѣене... Сжщитѣ тия слаби, мѣнички дѣцица, които утрѣ ще станатъ мжже и жени, бждени граждани на едно общество, посвещаватъ силитѣ и живота си на господарската индустрия. Ние кжсаме и убиваме скжпопѣнитѣ човѣшки пѣпки, безъ да мислимъ за плода, който ще се развие отъ тѣхъ.

Ако съ врѣме не се погрижимъ за прѣмахване страданията на тѣзъ малки, безпомощни дѣца, ние ще потрепяриме единъ день прѣдъ грозното състояние на едно изродено човѣчество, създадено за смѣтка на алчии, себелюбиви и сластолюбиви господари,

Вслушайте се, прочее, въ вика на дѣцата!

* * *

Вѣрния приятелъ струва повече отъ златото.

Болестъта може да се излѣкува, съдбата не може.

За сто години не можешъ стана съвършенъ, но за единъ день можешъ да станешъ покваренъ.

Единъ човѣкъ често рѣшава съдбата на една държава.

И отъ най-голѣмия волъ може да се одере само една кожа.

Очитѣ на одного сж очила за другиго.

По-хубаво е да се живѣе на бърдо, отколкото въ кладенецъ.

Счупеното огледало е нецѣненъ прѣдметъ.

Най-добръ е запазена онази тайна, която не е казана никому.

Ако оралото отива на криво, то ще развали добрата нива; думитѣ на лѣскателя развалятъ добротото сърдце.

Бъди строгъ къмъ себе си, а отстъпчивъ къмъ другитѣ.

Робътъ има единъ господаръ, а крѣпостта — много.

Великитѣ хора търсятъ свѣти, а обикновенитѣ — минаватъ и безъ тѣхъ.

ПОЩА.

К. Кричимъ. Изчерпани сж: 1, 2 и 3 бройове на „Искрица“.

Т. — София. Ние го знаемъ. Той всѣкога говори. Знае, или незнае, той говори. Отъ завистъ, отъ умраза говори. Оставете го насаме. Нека се крие подъ санѣтъ когото тѣй незаслужено носи. На ли има кой да му плаща? Той и тѣ, които му плащатъ, едни други се лѣжатъ и лѣскаятъ. Лицемеренъ свѣтъ!

К. — Самоковъ. Отъ Самоковци много очаквахме. Но сме се лѣгали. Тѣ само съ думи насърдчаватъ, а като дойде пари да се даватъ, нѣма ги. Идеалностъ проповѣдватъ, а отъ материалностъ не се оставятъ. Такива сж били отъ край врѣме, какво ще ги правишъ!

И. — Ямболъ. Дописката ви бихме помѣстили, ако бѣше написана въ видъ на статия. Сега е по-вече за вѣстникъ. Но не ги оставяйте. Нека ви кажатъ тѣзи г-да съ кефъ ли работятъ! Тѣй ли се служи на Христа? Питайте чрѣзъ „Зорница“. Тя е длѣжна да ви отговори.

ГОСТИЛНИЦА и МЛѢКАРНИЦА

„П А Р И Ж Ъ“

на

Марко П. Кара-Атанасовъ

Образцова по чистота, качество на храната и умѣреностъ на цѣнитѣ. Помѣщенieto е едно отъ най хигиеничнитѣ и удобни въ центъра на града съ парно отопление.

Посѣтете я и се убѣдете.

Първа Българска бакърена фабрика

„Идеалъ“

Янко Л. Зантопуловъ

ВАРНА.

Изработва най-нови фасони; френски, български и турски сѣдове

отъ мѣдни, месингови, алуминиеви и желязни издѣлия.

Нупува и продава: старъ бакъръ, цинкъ, олово и пиринчъ.

Л. РОЗЕНБЕРГЪ

ДАНТИСТЪ.

Вади, пломбира и прави искусствени зѣби.

Работа, каквато може да бѣде извършена само отъ майсторска ръка
ул. „Драгоманъ“ № 48 — Варна.

Пиана отъ придворната фабрика

ROGS & VOIGT — Berlin.

Приятенъ и мелодиченъ гласъ.

Здрава конструкция.

Износни цѣни и писмена гаранция отъ фабриката.

Княжарница А. В. Велчевъ — Варна.

Печатница на Д. Тодоровъ и С-ие — Варна.